

Länsstyrelsen
Västerbotten

Föreläggande

1 (5)

Datum 2024-04-30
Diarienummer 511-9502-2014

Förslag till beslut och skötselplan för utökning av Marsfjällets naturreservat i Vilhelmina kommun med delarna Saksensjön och Stöken

(1 bilaga)

Länsstyrelsen översänder förslag till beslut och skötselplan för utökning av naturreservatet Marsfjället med delarna Saksensjön och Stöken i Vilhelmina kommun.

Länsstyrelsen förelägger sakägare att yttra sig över förslaget samt önskar övriga myndigheters, organisationers och enskilda personers synpunkter på förslaget. Länsstyrelsen är också intresserad av att få ytterligare kunskap om områdets natur, kultur och friluftsvärden.

Du har möjlighet att yttra dig angående förslaget **senast den 4 juni 2024**. Ärendet kan komma att avgöras även om du inte yttrar dig.

Du kan lämna in yttrandet på dessa sätt. Ange alltid ärendets diarienummer 511-9502-2014 vid kontakt med oss i det här ärendet.

- via vår e-tjänst som finns på lansstyrelsen.se. Yttrandet kommer då direkt in i ärendet och ni får en bekräftelse på att vi har mottagit yttrandet. Lämna in yttrandet i vår e-tjänst.
- via e-post till vasterbotten@lansstyrelsen.se eller
- med brev till Länsstyrelsen Västerbotten, 901 86 Umeå.

Om du önskar ytterligare information i ärendet är du välkommen att kontakta oss på Länsstyrelsen.

Datum
2024-04-30

Diarienummer
511-9502-2014

Bakgrund

Naturvärdena i utökningarna Stöken och Saksensjön uppmärksammades först av Skogsstyrelsen som registrerade flera nyckelbiotoper i områdena. Därefter har länsstyrelsen inventerat områdena och också konstaterat att de har mycket höga naturvärden. Stöken intresseanmälades för formellt skydd av markägarna under 2016. I Saksensjön fanns planer på avverkning redan 2008 som, efter att myndigheterna konstaterat de höga naturvärdena, ledde till en process för att bilda naturreservat.

Motivet för skyddet är att bevara områdets natur- och friluftsvärden och motverka exploatering.

Efter förhandlingar mellan markägarna och staten har överenskommelser om intrångsersättning träffats med samtliga markägare i området.

Länsstyrelsen bedömer att förslaget till naturreservat inte strider mot kommunens markanvändningsplanering eller andra allmänna intressen.

Julia Pettersson

Handläggare områdesskydd

Så här hanterar Länsstyrelsen personuppgifter

Information om hur vi hanterar dessa finns på
<https://www.lansstyrelsen.se/dataskydd>.

Bilaga

Förslag till beslut och skötselplan för utökning av Marsfjällets naturreservat med bilagor

Länsstyrelsen
Västerbotten

Förslag till Beslut

1 (17)

Datum 2024-04-30
Diarienummer 511-9502-2014

Dossiernummer
2402052

Enligt sändlista

Förslag till beslut om utökning av Marsfjällets naturreservat i Vilhelmina kommun med delarna Saksensjön och Stöken

(4 bilagor)

Beslut

Länsstyrelsen i Västerbotten beslutar med stöd av 7 kap. 4 § miljöbalken (1998:808) att naturreservatet Marsfjället, beslutat av Länsstyrelsen 1988-01-25, dnr 11.121-243-86, ska ha den utökade geografiska omfattning som redovisas på bifogade kartor, bilaga 1a och 1b.

För de tillkommande delarna Saksensjön och Stöken ska beslutet om att bilda naturreservatet Marsfjällen (datum 88-01-25 dnr 11.1221-2431-86) gälla i sin helhet med syfte, skäl och föreskrifter enligt 7 kap. 4, 5 första och andra styckena, 6 och 30 §§ miljöbalken (se bilaga 2), samt med tillägg enligt detta beslut.

För att uppnå och tillgodose det gällande och kompletterande syftet med naturreservatet beslutar Länsstyrelsen med stöd av 7 kap. 5, 6 och 30 §§ miljöbalken samt 22 § första stycket förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. att nedan angivna kompletterande föreskrifter ska gälla för naturreservatets utökade delar.

Enligt 3 § förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. fastställer Länsstyrelsen bifogad skötselplan som ska gälla för de tillkommande delarna Saksensjöns samt Stökens långsiktiga vård, bilaga 3.

Föreskrifterna enligt 7 kap. 5 och 6 §§ miljöbalken gäller från den dag de vinner laga kraft. Föreskrifterna enligt 7 kap. 30 § miljöbalken gäller från kungörelsedatum även om beslutet överklagas.

Datum
2024-04-30

Diarienummer
511-9502-2014

Beslutet riktar sig till var och en, fastighetsägare och innehavare av särskild rätt, vars rättigheter att använda mark- och vattenområden berörs inom reservatsområdet. Beslutet riktar sig även till allmänheten.

Fakta om naturreservatet

Namn	Marsfjällets naturreservat
Namn utökningar:	Saksensjön, Stöken
Dossiernummer	2402052
NVR-id	2001846
Kommun	Vilhelmina
Län	Västerbotten
Lägesbeskrivning	Saksensjön: Cirka 3 km sydöst om Kittelfjäll Stöken: Cirka 4 km nordväst om Saxnäs
Mittkoordinat	Saksensjön: 7232619, 528218 (SWEREF 99 TM) Stöken: 7211503, 510641 (SWEREF 99 TM)
Naturgeografisk region	33h, förfjällsregion med huvudsakligen nordligt boreal vegetation
Gräns	Se bifogade beslutskartor, bilaga 1a och 1b
Markägare	Enskilda markägare samt samfälligheter
Fastigheter	Saksensjön: Henriksfjäll 1:13, Henriksfjäll 1:14 Henriksfjäll 2:3, Henriksfjäll 4:1, Henriksfjäll 4:6, Henriksfjäll 7:1, Henriksfjäll 8:1, Henriksfjäll S:10, Henriksfjäll S:11, Henriksfjäll S:3, Henriksfjäll S:4, Henriksfjäll S:6, Henriksfjäll S:7

Datum
2024-04-30

Diarienummer
511-9502-2014

	Henriksfjäll S:8 Kittelfjäll 1:10, Kittelfjäll 1:2, Kittelfjäll 1: 206, Kittelfjäll 1:275, Kittelfjäll 1:62, Kittelfjäll 1:8, Kittelfjäll 1:9, Kittelfjäll S:19 Stöken: Lövberg S:4
Förvaltare	Länsstyrelsen Västerbotten
Totalareal utökning	2 811 hektar
Areal skogsmark utökning	1 835 hektar
- varav ovan fjällnära gränsen	1 835 hektar
Areal produktiv skog utökning	1 474 hektar
Areal öppen våtmark utökning	157 hektar
Areal vatten utökning	660 hektar

Arealer och definitioner av marktäckeskategorier enligt Nationella Marktäckedata (NMD).

Syftet med naturreservatet

Syfte

Syftet med naturreservatets utökade delar gäller enligt beslut för Marsfjällets naturreservat (dnr 11.121-2431-86, se bilaga 2) med följande tillägg. Syftet är också att

- bevara, vårda och till viss del återställa värdefulla naturmiljöer i form av sjöar, vattendrag och våtmarker.

Hur syftet ska uppnås

Syftet ska uppnås enligt beslut för Marsfjällets naturreservat (dnr 11.121-2431-86, se bilaga 2) med följande tillägg. För de delar av reservatet som är påverkat av dikning, annan hydrologisk påverkan eller främjade arter ska syftet även kunna nå genom att:

Datum

2024-04-30

Diarienummer

511-9502-2014

- återställa struktur och hydrologi i sjöar, vattendrag och våtmarker,
- ta bort för området främmande arter.

Skälen för beslutet

Områdena Sakensjön och Stöken har höga bevarandevärden kopplade till både naturmiljöerna och friluftslivet.

De höga naturvärdena är främst knutna till områdenas grandominerade ur- och naturskogar. Stora delar av skogarna är högproduktiva granskogar med högorter och ett varierande inslag av lövträd. Skogarna innehåller rikligt med naturskogsstrukturer som gamla, grova träd och död ved i olika nedbrytningsstadier. I området förekommer ett stort antal naturskogslevande indikatorarter och rödlistade arter knutna till död ved, gamla träd och trädkontinuitet. Skogarna i reservatet har generellt en låg påverkansgrad men i mindre delar av områdena finns spår av plockhuggningar med mossbevuxna gamla stubbar. Delar av områdena är urskogsartade utan mänsklig påverkan.

Vattendragen och sjöarna i de utökade delarna är hydrologiskt intakta. De vattendrag och sjöar som ligger inom Sakensjöområdet är en del av Vojmåns övre lopp som är utpekade som nationellt särskilt värdefulla vatten. De utgör en del av ett oreglerat större källflöde med blockrika moränstränder uppströms Vojmsjön.

Utökningarna erbjuder höga upplevelsevärden och möjlighet att uppleva och nyttja orörd natur genom friluftaktiviteter. Området bjuder besökare på storslagna vyer över fjällskapet och har för friluftslivet många intressanta naturmiljöer samt goda förutsättningar för olika friluftslivsaktiviteter året om. Förekomsten av vandringsstigar och skoterleder samt närhet till orter och byar med service förstärker områdenas friluftsvärden.

Området är i mindre delar präglat av historisk markanvändning och är påverkat av dikning kopplat till myrslätter. Viss påverkan finns också av avvattande körskador. Därför kan ett bevarande och en utveckling av områdets naturvärden gynnas av naturvårdande skötsel. Att området ska kunna vara en tillgång för friluftslivet främjas av att skötselåtgärder också kan genomföras för att underlätta för allmänhetens friluftsliv.

Datum
2024-04-30

Diarienummer
511-9502-2014

De höga naturvärden som dokumenterats i området kräver ett omfattande och långsiktigt skydd. Genom reservatsbeslutet undanröjs hot från exploatering och andra åtgärder. Förutsättningarna för att bevara och att genom skötselåtgärder utveckla naturreservatets naturmiljöer, med därtill hörande strukturer, processer och arter, förbättras. Genom beslutet bevaras också möjligheten att uppleva ett förhållandevis opåverkat naturlandskap.

Reservatsföreskrifter

Reservatsföreskrifter gäller enligt beslut för Marsfjällets naturreservat (dnr 11.121-2431-86, se bilaga 2) med följande kompletteringar:

A. Föreskrifter enligt 7 kap. 5 § andra stycket miljöbalken om inskränkningar i rätten att använda mark- och vattenområden

Det är förbjudet att:

13. bygga om eller ändra befintlig byggnads eller anläggnings konstruktion, funktion eller användningssätt,
14. anlägga parkeringsplats, stängsel, led, bro eller spång,
15. plantera in eller sätta ut växter, djur eller andra organismer.

B. Föreskrifter enligt 7 kap. 6 § miljöbalken om vad fastighetsägare och innehavare av särskild rätt till fastighet förpliktigas att tåla

Markägare och innehavare av särskild rätt till marken förpliktigas att tåla att följande anordningar uppförs och åtgärder vidtas för att tillgodose syftet med reservatet, där inget annat anges avses hela naturreservatet:

3. anläggande och underhåll av leder, broar, spänger, vindskydd, eldstad eller liknande anordningar för friluftslivets ändamål,
4. skötselåtgärder i våtmarker genom röjning av buskar och träd, igenläggning av diken, slätter, bete eller annan markstörning,
5. fysisk och hydrologisk återställning i sjöar och vattendrag genom att ta bort vandringshinder, återföra upprensade block

Datum
2024-04-30

Diarienummer
511-9502-2014

och sten, öppna avstängda sidofårar, etablera lekområden för fisk, återställa igenslammade bottnar eller tillföra död ved,

6. borttagande av för området främmande arter,
7. undersökning och dokumentation av djur, växter och andra organismer samt mark- och vattenförhållanden.

C. Föreskrifter enligt 7 kap. 30 § miljöbalken om rätten att färdas och vistas, samt om ordningen i övrigt, inom naturreservatet

Det är förbjudet att:

4. sätta upp skylt, plakat, affisch, inskrift eller därmed jämförbar anordning för reklam, information eller liknande ändamål, annat än tillfälligt (högst en vecka).

Undantag från föreskrifterna

Föreskrifterna ska inte utgöra hinder för:

- a) förvaltaren av naturreservatet, eller den som förvaltaren uppdrar åt, att vidta de åtgärder som anges i B-föreskrifterna med stöd av 7 kap. 6 § miljöbalken i detta beslut, samt de nödvändiga transporter som krävs för åtgärderna,
- b) renskötsel i enlighet med rennäringslagen (1971:437) eller framföra motordrivna fordon vid renskötsel i enlighet med gällande terrängkörningslagstiftning. Före anordnandet av fasta anläggningar ska samråd ske med länsstyrelsen enligt 12 kap 6 § MB, enligt vad som framgår av förordningen (1998:904) om anmälan för samråd,
- c) uppförande av jakttorn,
- d) kvistning eller röjning av sly för upprätthållande av befintliga sikt- eller skjutgator vid jaktpass,
- e) uttransport av fälld älg, björn, hjort eller vildsvin med stöd av 1 § terrängkörningsförordningen. Fordon och färdväg ska väljas med omsorg för att minimera mark- och vegetationsskador,

Datum

2024-04-30

Diarienummer

511-9502-2014

- f) utsättning av fisk. Observera att utsättning av fisk regleras i förordningen om fisket, vattenbruket och fiskenäringen (1994:1716),
- g) underhåll och skötsel av befintliga stigar och skoterleder genom slyröjning, kvistning och kapning av liggande träd samt underhåll av spänger,
- h) underhåll och skötsel av befintliga byggnader samt röjning och avverkning av buskar och träd i en zon om 15 meter runt befintlig huvudbyggnad, samt röjning och avverkning av buskar och träd som riskerar att skada byggnader eller anläggningar,
- i) uppförande av vedskjul, utedass eller annan liknande komplementbyggnad inom 15 meter från befintlig huvudbyggnad och inte närmare strandlinjen än 25 meter,
- j) underhåll och skötsel av befintliga båtplatser. Anläggande eller utmärkning av ny båtplats omfattas inte av undantag från reservatets föreskrifter.

För samtliga undantag från föreskrifter gäller att risken för skada på mark, vegetation, bottnar och vatten ska minimeras.

Ärendets beredning

Ärendet för Saksensjöområdet väcktes i samband med att delar av markägarna i området kontaktade Norra skog och ville sälja virket på några av fastigheterna 2008. Då fanns några mindre nyckelbiotoper registrerade. Därefter inventerade Skogsstyrelsen vid flera tillfällen området och noterade fler områden med höga naturvärden vilket resulterade i registrering av ett antal nya nyckelbiotoper. Till följd av att området höll höga naturvärden kunde avverkningarna inte genomföras. Länsstyrelsen kontaktades då av Norra skogsägarna för att se om myndigheten hade intresse i området med tanke på områdesskydd. En dialog mellan berörda markägare och Länsstyrelsen om möjligheten att bevara områdets höga naturvärden startades 2015 och Länsstyrelsen genomförde då även naturvärdesinventeringar i området. Under 2016 tillstyrkte Naturvårdsverket att Länsstyrelsen kunde påbörja förhandlingar med berörda markägare i syfte att bilda naturreservat i området. Efter förhandlingar mellan markägarna och staten har överenskommelser om intrångsersättning träffats med samtliga markägare i området.

Datum
2024-04-30

Diarienummer
511-9502-2014

Stöken har inventerats av Länsstyrelsen vid flertal tillfällen under senare år, både till fots och via helikopter. Vid dessa inventeringar har området konstaterats hysa mycket höga naturvärden. Stora delar av området har också klassats som nyckelbiotop av Skogsstyrelsen. Stöken intresseanmäldes för formellt skydd av markägarna under 2016. Arbetet med att skydda området inleddes i oktober 2017 efter att Naturvårdsverket tillstyrkt att Länsstyrelsen kunde inleda förhandlingar med markägaren i syfte att bilda naturreservat. Efter förhandlingar mellan markägare och staten har en överenskommelse om intrångsersättning träffats under sommaren 2021.

Översiktlig beskrivning av reservatet

Utökningen vid Saksensjön ligger ca 5 km sydost om Kittelfjäll, i direkt anslutning till Marsfjällets naturreservat från 477 m ö h (Bergsjön) till 818 m ö h (Stinas kullarna). Området omsluter Saksensjön och har sin gräns i Bergsjön i nordost och tangerar kalfjäll eller fjällbjörkskog på tre sidor. Utökningen vid Stöken ligger cirka 4 km nordväst om Saxnäs, i direkt anslutning till Marsfjällets naturreservat och utgörs av berget Stökens sydliga bergssluttning.

Områdena utgörs av två stora sammanhängande naturskogsområden med grandominerade ur- och naturskogar med stark vildmarkskänsla. Områdena har mycket höga naturvärden knutna till det naturskogsartade skogstillståndet, med god förekomst av strukturer som tex gamla träd, stående och liggande död ved. Det finns även ett inslag av hydrologiskt intakta våtmarker, tjärnar, bäckar och sjöar. Reservatet hyser många sällsynta och rödlistade arter som är beroende av gamla naturskogar.

Områdena nyttjas för naturupplevelser i fjällmiljö till exempel vandring, skidåkning, skoterkörning, fiske, småviltjakt och bärplockning. Ingen väg ansluter utan hit tar man sig till exempel genom vandring, på skoter eller med skidor. Områdena har närhet till turistorter och stugbyar.

I Saksensjönområdet passerar en skoterled och det finns flera privata fiskestugor och båthus runt sjön. Anläggningarna är i varierande skick.

Utökningarna ligger inom Vilhelmina norra samebys renbetesmarker.

Datum
2024-04-30

Diarienummer
511-9502-2014

Länsstyrelsens motivering och bedömning

Motiv till skyddets utformning

Utökningarna Saksensjön och Stöken är två mycket värdefulla ur- och naturskogsmiljöer som hyser en stor biologisk mångfald. Områdena hyser även höga värden knutna till värdefulla sjöar och vattendrag och har höga friluftsvärden. Områdena har egenskaper och strukturer som utvecklats genom att naturliga processer fått verka relativt ostört under lång tid. För att områdenas värden ska bestå behöver området därför långsiktigt skyddas från skogsbruk, dikning och annan exploatering, verksamhet eller påverkan som innebär att områdets naturvärden skulle skadas, som försvårar för allmänhetens tillträde till området eller som kan påverka områdenas relativt opåverkade vildmarkskaraktär.

Områdena är till viss del präglade av historisk markanvändning i form av myrslätter. Områdena är också påverkade av dikningar kopplade till myrslätter och det finns körsador med viss avvattande effekt. På grund av detta har ekosystemens funktion i delar av området påverkats negativt och viktiga ekologiska strukturer vidmakthålls eller skapas inte. Ett bevarande och en utveckling av områdets höga naturvärden förutsätter därför att skötselåtgärder kan genomföras för att gynna dessa bevarandevärden på kort och lång sikt.

Att området ska kunna vara en tillgång för friluftslivet främjas av att skötselåtgärder också kan genomföras för att underlätta för allmänhetens friluftsliv och för att förebygga slitage och påverkan på mark, växt- och djurliv.

Det krävs ett omfattande och långsiktigt skydd för att bevara och utveckla naturreservatets värdefulla natur- och friluftsmiljöer. Länsstyrelsen bedömer att naturreservat är den lämpligaste skyddsformen för områden som Saksensjön och Stöken med sådant skötselbehov att en skötselplan krävs och där det krävs starka restriktioner under lång tid för att värdena ska bibehållas och utvecklas.

Länsstyrelsen har därför bedömt att området, i enlighet med miljöbalkens mål om skydd av värdefulla natur- och kulturmiljöer och bevarande av biologisk mångfald (1 kap. 1 § miljöbalken) samt områdets

Datum
2024-04-30

Diarienummer
511-9502-2014

värde för friluftslivet, bör förklaras som naturreservat enligt 7 kap. 4 § miljöbalken.

Överensstämmelse med planer och strategier för skydd och förvaltning

Utökningen av Marsfjällets naturreservat med delarna Saksensjön och Stöken har hög prioritet inom Länsstyrelsens uppdrag att skydda värdefull natur och bevarandet av området ligger i linje med nationella och regionala strategier och planer för skydd och skötsel av värdefull natur:

- Området har en stor mängd nyckelelement och naturvårdsarter och förhållandevis liten påverkan av modernt skogsbruk. De höga naturvärdena på beståndsnivå gör området högt prioriterat för skydd¹.
- Områdena gränsar till Marsfjällets naturreservat och ligger i en region med stora arealer relativt opåverkade naturskogar och därmed blir förutsättningarna bättre för att långsiktigt bevara och utveckla områdenas utpekade värden.
- Högproduktiv granskog som finns inom reservatet är en prioriterad skogstyp för skydd. Prioriterade skogstyper är de skogstyper som Sverige har ett internationellt ansvar att bevara samt de skogstyper som bedöms vara underrepresenterade i formellt skyddade områden².
- Vojmsjöns övre lopp med sjöarna Bergsjön och Saksensjön är klassade som nationellt särskilt värdefulla vattendrag enligt kriterier som definierats av Naturvårdsverket, Riksantikvarieämbetet och Fiskeriverket³.

¹ Naturvårdsverket och Skogsstyrelsen. 2018. *Nationell strategi för formellt skydd av skog*. Rapport 6762.

² Naturvårdsverket och Skogsstyrelsen. 2018. *Nationell strategi för formellt skydd av skog*. Rapport 6762.

³ Länsstyrelsen i Västerbottens län. 2008. *Strategi för skydd och restaurering av sjöar och vattendrag i Västerbottens län*.

Datum
2024-04-30

Diarienummer
511-9502-2014

Förenlighet med miljömål, friluftsmål och EU-direktiv

Bevarandet av biologisk mångfald och arbetet med att uppnå de av riksdagen antagna miljö kvalitetsmålen är en hörnsten i det nationella miljöarbetet och naturreservat är en av de skyddsformer som utgör basen i det formella skyddet av värdefulla naturområden och biologisk mångfald.

Utökningarna av reservatet omfattar 1835 hektar skog (varav 1474 ha är produktiv skog), 660 hektar vattendrag och sjö, 157 hektar öppen våtmark samt 42 ha låg fjällskog med dess arter, strukturer och processer som i första hand stärker möjligheterna att nå miljömålet Levande skogar men även miljömålen Levande sjöar och vattendrag, Myllrande våtmarker samt Ett rikt växt- och djurliv.

Reservatet bidrar även till uppfyllandet av flera av Sveriges nationella friluftsmål, däribland Tillgång till natur för friluftsliv och Skyddade områden som resurs för friluftslivet, genom att naturmiljöernas upplevelsevärden bevaras och tillgängliggörs.

Själva Saksensjön har idag god ekologisk status, Rissjöbäcken (del mellan Rissjön och Saksensjön) har idag hög ekologisk status medan Rissjöbäcken (del mellan Saksensjön och Bergsjön) har god ekologisk status i enlighet med EU:s vattendirektiv (2000/60/EG)⁴. Ett skydd av området kommer att bidra till att den höga/goda ekologiska statusen bibehålls.

Förenlighet med riksintressen (3 och 4 kap. miljöbalken) och kommunala planer

Utökningarna ligger inom ett område som är av riksintresse för naturvården⁵ samt för friluftslivet enligt 3 kap. 6 § miljöbalken. Delar av utökningarna berör även ett område som är av riksintresse för det rörliga friluftslivet enligt 4 kap. 2 § miljöbalken samt riksintresset för obrutet fjäll enligt 4 kap 5 §. Området berör också ett vattendrag (Vojmån uppströms samt Vojmsjön med tillhörande käll- och biflöden) som är av riksintresse enligt 4 kap. 6 § miljöbalken. Området berör även

⁴ Europaparlamentets och rådets direktiv 2000/60/EG av den 23 oktober 2000 om upprättande av en ram för gemenskapens åtgärder på vattenpolitikens område.

⁵ Länsstyrelsen i Västerbottens län. *Riksintressen för naturvård Västerbottens län*. Meddelande 4:2001.

områden (varav ett kärnområde) som är av riksintresse för rennäringen enligt 3 kap. 5 § miljöbalken.

Områden som är av riksintresse ska, enligt miljöbalken, skyddas mot åtgärder som kan påtagligt skada deras värden eller möjligheterna att använda dem för avsett ändamål. Länsstyrelsen bedömer att bildandet av reservatet är förenliga med de utpekade riksintressena.

Beslutet bedöms vara förenligt med Vilhelmina kommuns översiktsplan.

Sammantaget så bedömer Länsstyrelsen därför utifrån reservatets omfattning att detta beslut om utökning av Marsfjället är förenligt med en från allmän synpunkt lämplig användning av mark- och vattenresurserna samt med för området gällande kommunala planer.

Effekter på ekosystemtjänster

Länsstyrelsen har gjort en bedömning av vilka effekter naturreservatsbildningen har på olika ekosystemtjänster från naturreservatet. I bedömningen ingår de ekosystemtjänster som påverkas i måttlig till hög grad, både positivt och negativt.

Beslutet har störst positiv effekt på de stödjande ekosystemtjänsterna som är kopplade till artbevarande och biologisk mångfald, men även många andra ekosystemtjänster påverkas positivt. Länsstyrelsen bedömer att bland annat följande ekosystemtjänster påverkas positivt av beslutet:

- **Försörjande ekosystemtjänster** som produktion av livsmedel från vilda djur och växter.
- **Reglerande ekosystemtjänster** som flödesreglering, biologisk kontroll av skadegörare och global klimatreglering (kolbindning) utförd av växter.
- **Kulturella ekosystemtjänster** som tillhandahållande av attraktiva miljöer för friluftsliv, tillhandahållande av områden för forskning samt bevarande av naturen för framtida generationer.
- **Stödjande ekosystemtjänster** som ekologiska samspel, bevarande av biologisk mångfald inkl genpool, habitat och hotade arter, samt tillhandahållande av livsmiljöer för arter, t.ex. barnkammare, boplatser för djur och fåglar.

Datum
2024-04-30

Diarienummer
511-9502-2014

Beslutet har störst negativ effekt på försörjande ekosystemtjänster kopplade till skogsbruk som produktion av träråvaror, bioenergi och biobaserade kemikalieråvaror. En nationell politisk avvägning har gjorts mellan produktion av virkesråvara och bevarande av skogar med höga naturvärden vid formuleringen av tidigare etappmål för miljömålet Levande skogar.

Intresseprövning enligt 7 kap. 25 § miljöbalken

Vid skydd av områden ska det enligt 7 kap. 25 § miljöbalken göras en intresseavvägning där hänsyn ska tas till enskilda intressen.

Utgångspunkten vid avvägning mellan enskilda och allmänna intressen är att inskränkningar som motiveras av hänsyn till naturvårdsintressen eller intressen för friluftslivet betraktas som angelägna allmänna intressen.

Sammantaget finner Länsstyrelsen att de positiva effekterna av att bevara området överväger de negativa effekterna som orsakas av inskränkningarna i markanvändning. Vid avvägning enligt 7 kap. 25 § har Länsstyrelsen funnit att föreskrifterna inte går längre än vad som krävs för att syftet ska uppnås.

Upplysningar

Länsstyrelsen kan med stöd av 7 kap. 7 § miljöbalken medge dispens från meddelade föreskrifter om det finns särskilda skäl och om det är förenligt med förbudet/föreskriftens syfte.

För föreskrifter med krav på tillstånd kan Länsstyrelsen lämna tillstånd till en åtgärd om det inte strider mot reservatets syfte. Ett tillstånd innebär att en åtgärd kan få vidtas, åtminstone i viss omfattning men att det kan finnas krav på utformning, tidsbegränsning, lokalisering mm.

Enligt 29 kap. 2 och 2a §§ miljöbalken gäller bland annat att brott mot föreskrift som meddelats enligt 7 kap. miljöbalken kan medföra straffansvar. Har någon vidtagit åtgärd i strid med meddelad föreskrift, kan Länsstyrelsen enligt 26 kap. 9 och 14 §§ miljöbalken vid vite förelägga om rättelse.

Datum

2024-04-30

Diarienummer

511-9502-2014

Enligt 4 § skogsvårdslagen (1979:429) ska lagens bestämmelser eller föreskrifter inte tillämpas i den mån de strider mot föreskrifter som har meddelats med stöd av 7 kap. miljöbalken.

Utöver föreskrifterna för naturreservatet gäller också andra lagar, förordningar och föreskrifter till skydd för naturmiljön, till exempel:

- Verksamheter eller åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka miljön i särskilda skyddade områden (Natura 2000) kräver tillstånd enligt 7 kap. 28 a-29 b §§ miljöbalken. Det gäller även åtgärder utanför området om det kan påverka miljön inne i Natura 2000-området,
- Fridlysning av alla vilda fåglar och däggdjur samt deras ägg, ungar och bon enligt jaktlagen (1987:259). Vissa andra växt- och djurarter, exempelvis flodpärlmussla, är fridlysta enligt 8 kap. miljöbalken och artskyddsförordningen (2007:845),
- I enlighet med 2 kap. 16 § förordningen (1994:1716) ska tillstånd för utsättning av fisk sökas hos Länsstyrelsen. Tillstånd får inte ges för sådana fiskarter eller fiskstammar som är olämpliga med hänsyn till vattenområdets särart. Tillstånd får inte heller ges om det finns risk för spridning av smittsamma sjukdomar,
- Fornlämningar är skyddade enligt 2 kap. kulturmiljölagen (1988:950). Enligt 2 kap. 6 § kulturmiljölagen är det förbjudet att utan tillstånd från Länsstyrelsen rubba, ta bort, gräva ut, täcka över eller genom bebyggelse, planering eller på annat sätt ändra eller skada en fornlämning,
- Av 16 § i lagen (2007:1150) om tillsyn över hundar och katter framgår att hundar under tiden 1 mars - 20 augusti ska hållas under sådan tillsyn att de hindras från att springa lösa i marker där det finns vilt. Under den övriga tiden av året ska hundar hållas under sådan tillsyn att de hindras från att driva eller förfölja vilt, när de inte används vid jakt,
- Reservatet omfattas av strandskyddsbestämmelserna i 7 kap. 13 - 18 §§ miljöbalken. Beslut om bygglov innebär inte att dispens från reglerna om strandskydd och reservatsföreskrifterna har beviljats. Inom naturreservat är det Länsstyrelsen som prövar ärenden om strandskydd.

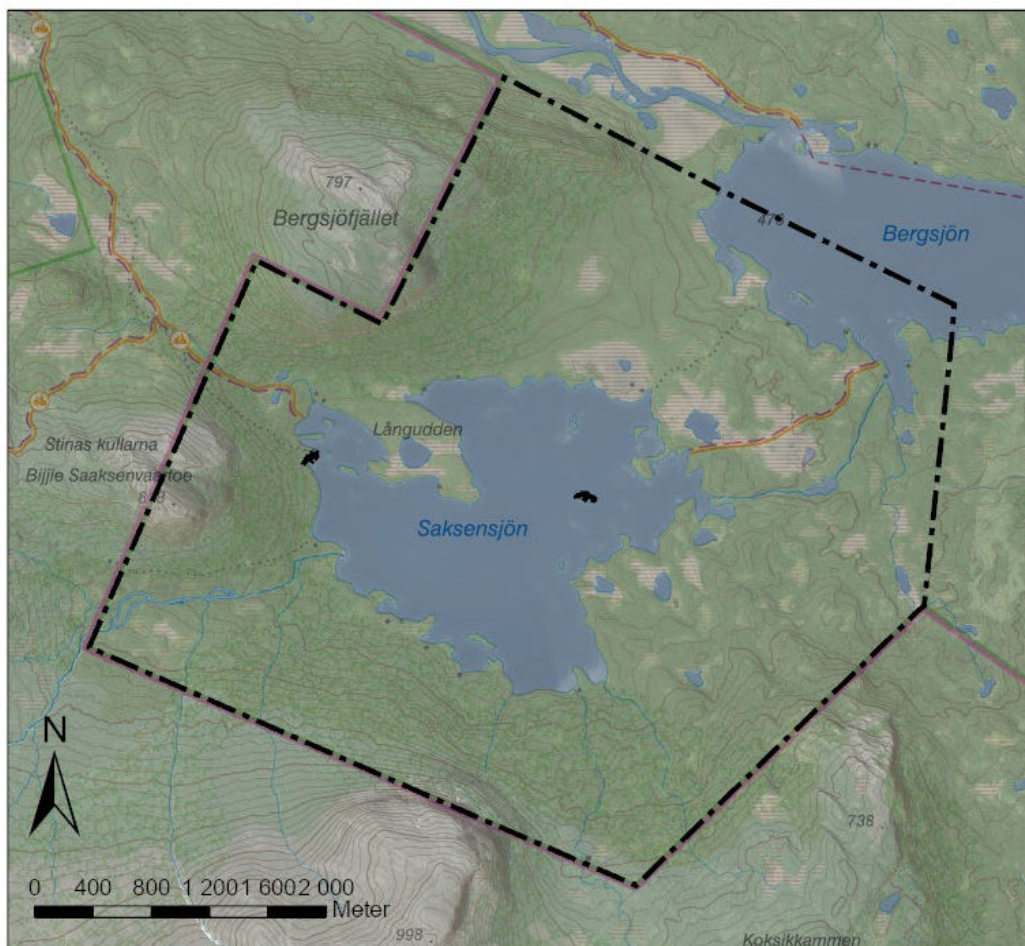

Datum
2024-04-30

Diarienummer
511-9502-2014

Bilagor

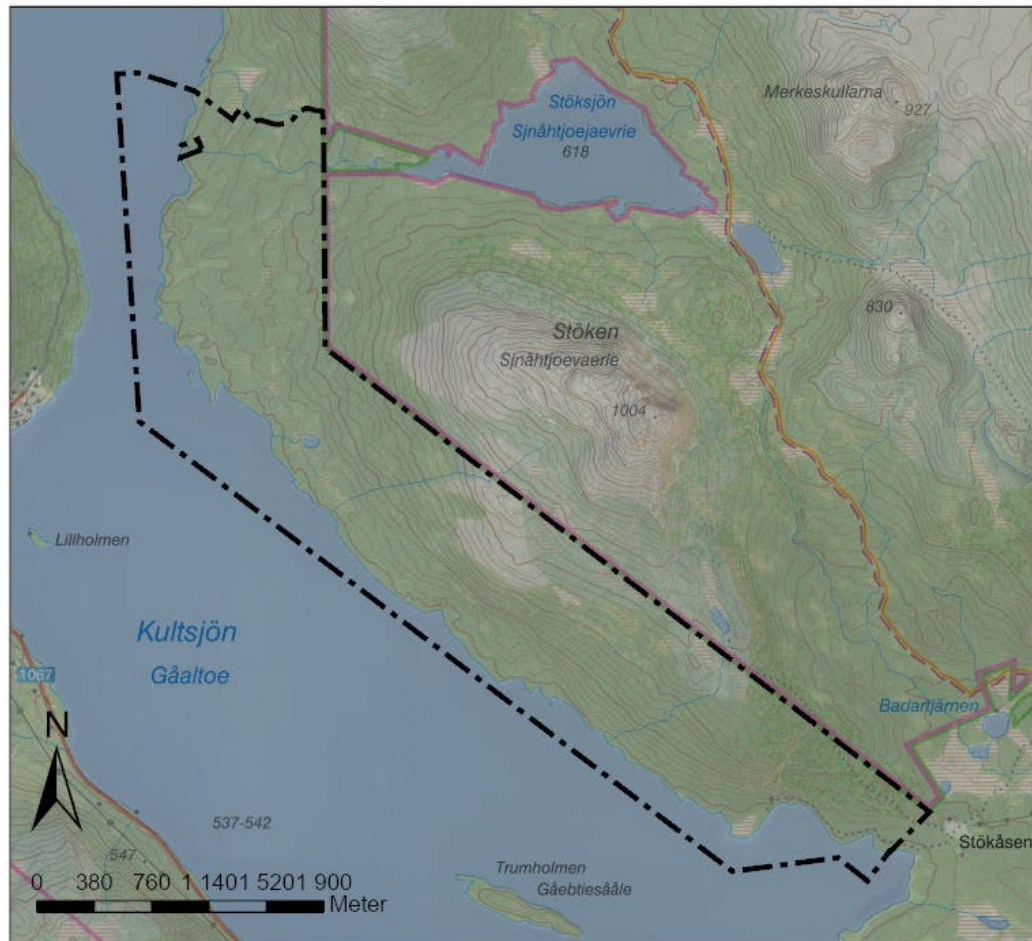

- 1a. Beslutskarta Saksensjön
- 1b. Beslutskarta Stöken
2. Beslut Marsfjällets naturreservat (datum 88-01-25 dnr 11.1221-2431-86)
3. Skötselplan inklusive bilagor

Bilaga 1a

Naturresevat**Marsfjällets
naturresevat, utökning
Saksensjön**Vilhelmina kommun
Västerbottens län Gräns för utökning av
naturresevatet

Beslutscharta, utökning Saksensjön

Bilaga 1b

Naturreservat**Marsfjällets
naturreservat, utökning
Stöken**Vilhelmina kommun
Västerbottens län Gräns för utökning av
naturreservatet

Beslutskartan, utökning Stöken

Länsstyrelsen
Västerbotten

Bilaga 3 till beslut

1 (23)

Datum Diarienummer
2024-04-30 511-9502-2014

Förslag till skötselplan för utökning av naturreservatet Marsfjället i Vilhelmina kommun med delarna Saksensjön och Stöken

Foto: Länsstyrelsen Västerbotten

Datum
2024-04-30

Diarienummer
511-9502-2014

1 Syftet med naturreservatet

Syfte

Syftet med naturreservatets utökade delar gäller enligt beslut för Marsfjällets naturreservat (dnr 11.121-2431-86, se bilaga 2 till beslut) med följande tillägg. Syftet är också att

- bevara, vårda och till viss del återställa värdefulla naturmiljöer i form av sjöar, vattendrag och våtmarker.

Hur syftet ska uppnås

Syftet ska uppnås enligt beslut för Marsfjällets naturreservat (dnr 11.121-2431-86, se bilaga 2 till beslut) med följande tillägg. För de delar av reservatet som är påverkat av dikning, annan hydrologisk påverkan eller främmande arter ska syftet även kunna nås genom att:

- återställa struktur och hydrologi i sjöar, vattendrag och våtmarker,
- ta bort för området främmande arter.

2 Fakta om naturreservatet

Namn	Marsfjällets naturreservat
Namn utökningar:	Saksensjön, Stöken
Dossiernummer	2402052
NVR-id	2001846
Kommun	Vilhelmina
Län	Västerbotten
Lägesbeskrivning	Saksensjön: Cirka 3 km sydöst om Kittelfjäll Stöken: Cirka 4 km nordväst om Saxnäs
Mittkoordinat	Saksensjön: 7232619, 528218 (SWEREF 99 TM) Stöken: 7211503, 510641 (SWEREF 99 TM)

Datum
2024-04-30Diarienummer
511-9502-2014

Naturgeografisk region	33h, förfjällsregion med huvudsakligen nordligt boreal vegetation
Gräns	Se bifogade beslutskartor, bilaga 1a och 1b
Markägare	Enskilda markägare samt samfälligheter
Fastigheter	Saksensjön: Henriksfjäll 1:13, Henriksfjäll 1:14 Henriksfjäll 2:3, Henriksfjäll 4:1, Henriksfjäll 4:6, Henriksfjäll 7:1, Henriksfjäll 8:1, Henriksfjäll S:10, Henriksfjäll S:11, Henriksfjäll S:3, Henriksfjäll S:4, Henriksfjäll S:6, Henriksfjäll S:7, Henriksfjäll S:8 Kittelfjäll 1:10, Kittelfjäll 1:2, Kittelfjäll 1: 206, Kittelfjäll 1:275, Kittelfjäll 1:62, Kittelfjäll 1:8, Kittelfjäll 1:9, Kittelfjäll S:19 Stöken: Lövberg S:4
Förvaltare	Länsstyrelsen Västerbotten
Totalareal utökning	2 811 hektar
Areal skogsmark utökning	1 835 hektar
- varav ovan fjällnära gränsen	1 835 hektar
Areal produktiv skog utökning	1 474 hektar
Areal öppen våtmark utökning	157 hektar
Areal vatten utökning	660 hektar

Arealer och definitioner av marktäckeskategorier enligt Nationella Marktäckedata (NMD).

3 Beskrivning av naturreservatet

3.1 Läge och landskap

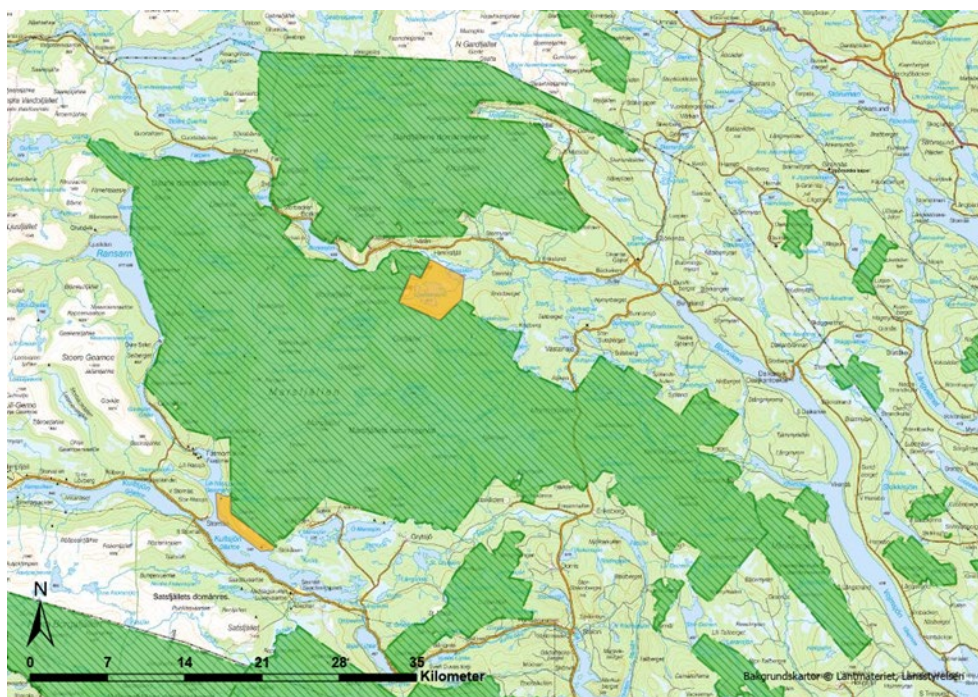
Saksensjöområdet ligger cirka 5 kilometer sydost om Kittelfjäll, i direkt anslutning till Marsfjällets naturreservats norra/centrala gräns från 477 m ö h (Bergsjön) till 818 m ö h (Stinas kullarna). Området omsluter sjön Saksensjön och har sin gräns i Bergsjön i nordost och tangerar kalfjäll eller fjällbjörkskog på tre sidor. Västra delen utgörs av delvis branta och huvudsakligen mycket bördiga

Datum
2024-04-30

Diarienummer
511-9502-2014

sluttningar som är ost- syd- och nordvända. Den östra delen utgörs av mer flack, bitvis blockig, magrare mark med ett stort antal större och mindre våtmarker samt flera tjärnar. Terrängen söder om Saksensjön är kuperad med flera branta åsar samt käll- och bäckdråg i sluttningarna. Här finns även en skarpt nedskuren bäck/mindre kanjon. I sydväst avvattnar Rissjöbäcken stora delar av fjället. Det är en ca 10 meter bred och strid bäck med bitvis brant lopp med ett cirka 8–10 meter högt vattenfall.

Stökenområdet ligger cirka 5 kilometer väster om Saxnäs i direkt anslutning till Marsfjällets naturreservats sydliga gräns. Området består av berget Stökens sydliga sluttning ner mot Kultsjön. I sluttningen finns mindre branter och stup, bäckmiljöer, småtjärnar, myrar och backkärr. Altituden varierar från ca 540 m ö h vid Kultsjöns stränder till ca 750 m ö h i områdets översta delar.

De utökade delarna Saksensjön (norra området) och Stöken (södra området) är markerade med gult och naturreservatet Marsfjällets tidigare avgränsning med grönt. På kartan syns också några närliggande naturreservat markerade med grön färg.

3.2 Geologi

Saksensjön

Berggrunden inom området består i huvudsak av grönskifferaktig mylonit. I västra och sydvästra delen vid Saksensjön finns högmetamorf gnejs (Marsfjällsgnejs) vid gränsen för överskjutningen av Seveskollan. Väster om denna gnejs rymms ett smalt stråk med granatförande amfibolit inom reservatet. I

Datum

2024-04-30

Diarienummer

511-9502-2014

sydöstra delen finns ett mindre område med kvartsit från den undre skollberggrunden¹.

Det finns en tom glaciärnisch vänd mot öster på Bergsjöfjället. Det finns även en tom glaciärnisch vänd mot öster på Girifjället just söder om gränsen för reservatet, där en talus mot norr sträcker sig in i reservatet. Jordarterna inom reservatet består av morän. Mer kuperad moränterräng (moränbacklandskap) finns på sydöstra sidan av Saksensjön och som övergår i småkuperad moränterräng upp mot Bergsjön. En stor glacifluvial ränna (isälvsränna) går genom hela reservatet. Den börjar vid Rissjön och sträcker sig via Saksensjön ner till södra sidan av Bergsjön. Det finns också fler glacifluviala rännor (mer i form av slukrännor), vilka går i nordlig riktning från Girifjället och söder om detta fjäll ner mot Saksensjön. Norr om reservatsgränsen på Bergsjöns västra sida finns ett större delta och glacifluvial avlagring som sträcker sig mot nordväst till Borkasjön².

Stöken

Berggrunden inom området består i huvudsak av högmetamorf gnejs (Marsfjällsgnejs) samt mindre inslag av amfibolit. Jordarterna i denna del består till största del av morän, bitvis blockig, med inslag av mindre berghällar.

3.3 Skog

Saksensjön

Skogen är helt grandominerad med ett varierande inslag av björk samt spridda sälgar, alar och rönnar. Bestånden är till största delen ur- eller naturskogsartade, oftast skiktade med tydlig diameterspridning, luckighet och gruppställdhet. Skogarna är olikåldriga och den äldsta generationen granar är upp emot cirka 300 år och enstaka äldre granar förekommer säkerligen. De dominerande träden är mellan 120–200 år gamla. Inslaget av lövträd och då främst björk ökar med stigande höjd över havet för att så småningom övergå i ren fjällbjörkskog. Merparten av de sluttningar som ansluter mot kalfjäll/fjällbjörkskog är mycket bördiga med rikligt inslag av framför allt torta men även nordisk stormhatt, midsommarblomster, kransrams och höga ormbunkar. Majoriteten utgörs av högortsgranskog, resterande delar är bevuxna med låga ormbunkar som ek- och hultbräken samt blåbärsris. I den östra, flackare delen är marken mer mager och blockig med ett sparsamt inslag av tall- och barrblandskog. Här dominerar

¹ SGU Berggrundskarta 23F Fatmomakke NO

² SNV PM 539, Geomorfologiska kartbladen 23E Sipmeke och 23F Fatmomakke – Beskrivning och naturvärdsbedömning, D Soyez 1976

Datum
2024-04-30

Diarienummer
511-9502-2014

lågörter och blåbär. Förekomsten av död ved är allmän till riklig och finns i olika dimensioner och nedbrytningsstadier. Värt att notera är de mycket allmänt förekommande ringhackspåren av tretåig hackspett samt den ymniga förekomsten av skorplavar, njurlavar och lunglavar på lövträd som rönn och sälgen även på björk.

I de produktiva sluttningarna i den norra delen väster om Bergsjön samt i stora delar av skogen söder om Saksensjön finns urskogsartade delar. Här syns inga stubbar eller andra spår av påverkan på skogen. Det är en sen succession med naturlig beståndsstruktur, rikligt med gamla grova granar och stor andel död ved med grova lågor i alla nedbrytningsklasser. Noterbart är den relativt sparsamma förekomsten av hänglavar här.

Högproduktiva granskogar i utökningen av Marsfjällets naturreservat, Saksensjöområdet.

De delar av skogssluttningarna som har en större påverkansgrad i form av sparsam till allmän förekomst av gamla mossöverbäxta stubbar hyser höga biologiska värden trots viss påverkan. Enligt uppgift från markägare gjordes en avverkning på 1950-talet kring Saksensjön och Bergsjön. Det är sannolikt de spåren vi ser idag i form av gamla övermossade granstubbar. De huggningarna har gått väldigt olika hårt fram, men nästan genomgående finns det kvar gamla granar trots huggningarna. Skogen har återhämtat sig relativt bra, särskilt i de mer produktiva delarna. Det är fortfarande fråga om naturliga strukturer med skiktning och gruppställdhet. Det finns även död ved i olika nedbrytningsstadier, dels riktigt gamla nedbrutna lågor, dels färskare nytillkomna.

Skogen mellan sjöarna är lite avvikande främst till följd av att det är magrare, stenigare och mer myrlänt mark. Skogen har en låg påverkansgrad och det finns

Datum

2024-04-30

Diarienummer

511-9502-2014

ett allmänt inslag av gamla senvuxna granar samt allmän förekomst av död ved, naturlig struktur och skiktning.

I några mindre delar av området är påverkan på skogen tydligare, det gäller i den västra delen innanför den Långudden i Saksensjön och i de östligaste delarna, öster om Rissjöbäcken där den rinner mellan Skasensjön och Bergsjön. Här är skogen tydligt yngre, hårdare skattad på gamla träd och det är endast sparsamt med död ved, men det finns även fläckar med fina kärnområden kvar här.

Stöken

Skogen i området består av urskogsartad fjällgranskog med god till medelgod bonitet. Skogen är olikåldrig, skiktad och bitvis ganska gles. Den är mycket gammal, åldern i det dominerande trädsiktet är 150–200 år och det finns ett stort inslag av granar som är upp mot 300 år gamla eller ännu äldre. Fältsiktet domineras mestadels av fattigris som blåbär och kråkris. Omkring fuktiga stråk där små bäckar rinner fram är marken mer produktiv och det finns inslag av högrter och ormbunkar. Här och var finns större mossiga block och små hållar som skjuter upp ur moränen.

Det finns gott om stående och liggande död ved i olika nedbrytningsstadier. En stor del av den döda veden är påfallande grov. Fläckvis finns det även större ansamlingar av lågor. Inslaget av björk varierar väldigt mycket från sparsamt till rikligt. Vissa av björkarna är grova och mycket gamla. Det finns även ett regelbundet inslag av gammal grov sälg. I områdets översta delar övergår fjällbarrskogen i fjällbjörkskog och högst upp förekommer små ytor med kalfjäll. Längs myrkanter och på mindre moränkullar i anslutning myrarna förekommer även ett visst inslag av tall. Tall förekommer även i magra, blockrika partier i de brantare delarna av slutningen. Tallarna är ofta gamla med en ålder upp mot 250 år och däröver.

Merparten av skogen i området är urskogsartad och innehåller mycket få spår av plockhuggning.

3.4 Våtmarker

Saksensjön

Våtmarkerna ligger i huvudsak i den norra delen av reservatet och består främst av mindre skogsbeklädda myrar samt ett något större myrområde mellan Saksensjön och Bergsjön. Vitmossor dominerar i bottensiktet och i fältsiktet består av vanliga arter som fattigris och starr. I den norra delen växer gamla krumma tallar.

Datum
2024-04-30

Diarienummer
511-9502-2014

På våtmarkerna finns troliga diken för myrbevattning som använts vid myrslätter. Även en del körspår som kan ha en avvattnande effekt har påträffats inom området.

Stöken

Våtmarkerna inom Stökenområdet är till största delen mindre, till viss del skogsklädda myrar som är fattiga till intermediära. Ingen påverkan på myrarnas hydrologi i form av exempelvis dikning har identifierats.

3.5 Sjöar och vattendrag

Saksensjön

Sjöarna Saksensjön och Bergsjön samt Rissjöbäcken ingår i Vojmåns vattensystem. Vojmåns övre lopp utgör en del av ett oreglerat större källflöde med blockrika moränstränder och är utpekad som ett nationellt särskilt värdefullt vattensystem. Vattenmiljöerna är måttligt artrika med bitvis frodig vattenvegetation. Det är en fin fågelokal och i vattensystemet förekommer bland mycket annat svärta och smålom. Både Saksensjön och Bergsjön har bedömts till god ekologisk status i Vatteninformationssystemet VISS. Det enda som drar ner klassningen av ekologisk status i sjön till God är en förekomst av ett vattenhinder längre ned i systemet, utanför reservatet, i Vojmsjön. Den kemiska statusen uppnår ej god på grund av risk för atmosfärisk deposition av kvicksilver och PBDE. Utöver detta visar provtagningar i sjön på att vattenkemin i övrigt är bra.

Rissjöbäckens imponerande vattenfall med en höjd på cirka 10 meter. Vattenfallet ligger i den sydvästra delen av Saksensjönområdet.

Datum

2024-04-30

Diarienummer

511-9502-2014

Följande fiskarter finns i Saksensjön, öring, röding, mört och elritsa. I nedströms liggande Bergsjön, där endast delar av sjön ingår i utökningen, finns öring, röding, harr, lake och elritsa.

I Saksensjöområdet finns flertalet större och mindre vattendrag, käll- och bäckdrag på bergssluttningarna samt små tjärnar och sjöar. I sydväst avvattnar Rissjöbäcken stora delar av fjället. Det är en cirka 10 meter bred och strid bäck med bitvis brant lopp som visar upp ett cirka 10 meter högt vattenfall. Rissjöbäcken har i VISS bedömts till hög ekologisk status i delen mellan Rissjön och Saksensjön samt god ekologisk status i delen mellan Saksensjön och Bergsjön.

Stöken

I området ingår ett flertal mindre bäckar som rinner nerför bergssluttningen samt en mindre tjärn. Vattenmiljöerna förefaller vara opåverkade.

3.6 Naturvårdsarter

Områdena kring Saksensjön och Stöken utgör en mycket lämplig miljö för arter knutna till äldre grandominerad ur- och naturskog.

Följande skyddsvärda eller på annat sätt naturvårdsintressanta arter har påträffats (hotkategori enligt Artdatabankens Rödlista 2020³ inom parentes där NT = nära hotad och VU = sårbar): Gränsticka (NT), ullticka (NT), doftskinn (NT), rosenticka (NT), ostticka (VU), kötticka (NT), rynkskinn (VU), granticka (NT), harticka (NT), trådticka, knottrig blåslav (NT), skrovellav (NT), lunglav (NT), garnlav (NT), gammelgranskål (NT), liten sotlav (VU), vitgrynig nållav (NT), vitskaftad svartspik (NT), rödbrun blekspik (NT), skinnlav, stuplav, bårdlav, tibast, björn (NT), hökuggla, stenfalk (NT), tretåig hackspett (NT), spillkråka (NT), smålom (NT), småspov, drillsnäppa (NT), grönbena, gluttsnäppa, silvertärna, knipa, gärdsmyg, gulärta, järnsparv.

3.7 Kulturhistoriska lämningar

Det finns nio registrerade kulturhistoriska lämningar inom utökningen kring Stöken. Lämningarna är spridda längs strandkanten vid Kultsjön. Åtta av fyndplatserna är fynd av skärvstensrester och avslag av grå kvartsit vilket indikerar rester av gamla boplatser. Ett gammalt sameviste finns registrerad intill Stökbäcken. Bebyggelselämningar finns inom ett cirka 100 x 80 meter stort

³ SLU Artdatabanken. 2020. *Rödlistade arter i Sverige 2020*.

Datum

2024-04-30

Diarienummer

511-9502-2014

område. Inom området finns även en kåtabotten samt ett stenröse som bedömts vara en gammal grav.

Det finns inga registrerade fornlämningar eller kulturlämningar inom Saksensjöområdet enligt Riksantikvarieämbetets söktjänst Fornsök⁴.

3.8 Renskötsel

Utökningarna ligger inom Vilhelmina norras samebys förhöst-, höst-, förvinter-, vår- försommar- och sommarland. Området berör även samebyns trivsel- och kalvningsland samt nyttjas som åretruntmarker. Vilhelmina norra sameby är en fjällsameby. Området berör kärnområde av riksintresse för rennäringen enligt 3 kap. 5 § miljöbalken. Inga strategiska områden enligt Sametingets kartor⁵ berörs.

Andra områden än de som redovisas på Sametingets kartor kan få ökad betydelse på grund av bland annat väder, betestillgång samt övriga verksamheter och aktiviteter inom beteslandet. Samhällen, utbyggda älvar, vägar, skogsbruk, turism med mera i samebyns vinterbetesområde gör att renarna behöver mycket tillsyn i vinterbeteslandet. Tjockt snötäcke och hård skare gör att det i vinterbeteslandet är nödvändigt att ha tillgång till hänglavsbete.

3.9 Friluftsliv

Områdena kring Saksensjön och Stöken är trevliga besöksmål för egna strövtåg och naturstudier. De har en stark vildmarkskänsla och de grandominerade ur- och naturskogarna passar utmärkt för friluftaktiviteter året om såsom vandring, skidturer, skoteråkning, fiske mm. Områdena är väglösa och ett besök inleds därför med en vandring, skidtur eller skotertur.

I Saksensjöområdet finns en skoterled som går från Kittelfjäll och kommer in området från väst. Det är en cirka 4 kilometer lång skoterfärd från Kittelfjäll in i området. Skoterleden fortsätter vidare mot både Dikanäs och Grönfjäll. Den del av skoterleden som leder fram till själva Saksensjön ingår i det statliga ledsystemet och förvaltas av Länsstyrelsen.

Under barmark finns en mindre trampad stig med ungefär samma sträckning som skoterleden som utgår från Kittelfjäll och ansluter till Saksensjön. En mer vältrampad stig löper mellan de två sjöarna, Saksensjön och Bergsjön. Det finns även ett femtontal fiskestugor och båthus i varierande skick runt själva

⁴ Riksantikvarieämbetets databas Fornsök.

⁵ Sametinget. IRENMARK. Rennäringens markanvändningsdata. www.sametinget.se.

Datum
2024-04-30

Diarienummer
511-9502-2014

Saksensjön. Fiskestugorna/båthusen är privata och förvaltas ej av Länsstyrelsen. Se även kapitel 7 gällande anläggningarna som ej förvaltas av länsstyrelsen.

Förslag på besöksmål i naturreservatet

Här ges förslag på några besöksmål i reservatet. Besöksmålen finns markerade på kartan i bilagorna 2a och 2b.

Vattenfallet i Rissjöbäcken (Saksensjöområdet): Ett mäktigt vattenfall på cirka 10 meters fall finns längs Rissjöbäckens sträckning från Rissjön-Saksensjön.

Urskogarna på Girifjällets sluttningar och i områdets nordligaste del (Saksensjöområdet): På stora delar av Girifjällets bergssluttning är skogen urskogslik. Detsamma gäller för områdets allra nordligaste del mellan Bergsjön och Bergsjöfjället. Här finns gott om riktigt gamla granar och granlågor som ligger som plockepinn på marken. Denna del av reservatet saknar nästan helt spår av skogsbruk och ger besökaren en uppfattning om hur en riktig gammelskog ser ut.

Urskogen på Stökens sydvästsluttning (Stökenområdet): Då hela Stökenområdet är relativt homogent med stark urskogsprägel ger ett besök i denna del, oavsett var, besökaren en god uppfattning om hur en urskogslik fjällgranskog ser ut. Kombinera gärna ditt besök med en vandring bortom upptrampade stigar från Kultsjöns strand ända upp på Stökens mäktiga topp på 1004 m.ö.h Här får besökaren på en relativt kort sträcka en inblick i fjällandskapets varierande naturtyper som avslutas med en dramatisk utsikt från fjälltoppen.

4 Skötselområden för naturmiljöer

De tillkommande delarna är indelade i 4 skötselområden med utgångspunkt från de övergripande naturtyperna i områdena samt behov av åtgärder (se även bilagorna 1a och 1b). För varje skötselområde redovisas bevarandemål som beskriver vilket tillstånd som ska bevaras eller uppnås i skötselområdet och därmed ge en tydlig bild av hur reservatets syfte ska tillgodoses. För varje skötselområde redovisas också skötselåtgärder som kan behöva vidtas i området för att syftet med naturreservatet ska kunna uppnås och som kan genomföras av Länsstyrelsen, som förvaltare av reservatet, i enlighet med reservatets föreskrifter. Skötselområdets bevarandetilstånd anses gynnsamt när dessa bevarandemål är uppnådda.

Datum
2024-04-30

Diarienummer
511-9502-2014

4.1 Skötselområde 1: Grandominerad ur- och naturskog med i huvudsak fri utveckling (1771 ha)

Beskrivning

Skötselområdet består huvudsakligen av gammal, urskogsartad granskog och äldre grannaturskog.

Bevarandemål

- Skogen ska utmärkas av olikåldrighet, luckighet och genomgående stor strukturell variation. Grova och gamla träd ska vara vanliga. Generellt ska tillgången på stående och liggande död ved vara stor.
- Skogen ska huvudsakligen präglas av intern dynamik med naturliga processer såsom trädens åldrande och döende, stormfällningar, insekters och svampars nedbrytning av ved samt nyetablering av träd i skogen. Som en del i skogens naturliga utveckling kan dessa processer medföra att området periodvis kan komma att få en förändrad karaktär.
- Området ska ha en naturlig hydrologi.
- Typiska arter ska ha stabila eller ökande populationer.
- Främmande arter ska inte utgöra ett hot mot områdets naturvärden.
- Arealen grandominerad skog ska vara minst 1771 ha.

Skötselåtgärder

Fri utveckling

Skötselområdet ska huvudsakligen utvecklas fritt genom naturliga processer.

Främmande arter

Främmande arter som utgör ett hot mot områdets naturvärden bör tas bort.

Hydrologisk återställning

Där diken eller annan tidigare markavvattning påverkar områdets naturvärden negativt kan en återställning av hydrologin genomföras.

Datum
2024-04-30

Diarienummer
511-9502-2014

4.2 Skötselområde 2: Fjällbjörkskog och fjällhedar (203 ha)

Beskrivning

Skötselområdet består av de begränsade arealer fjällbjörkskogar och fjällhedar som finns i reservatets högst belägna delar.

Bevarandemål

- Skötselområdet ska präglas av naturliga processer med de strukturer och artsamhällen som hör dessa naturtyper till. Naturliga processer som trädens åldrande och döende, snö- och stormfällningar, insekter och svampars nedbrytning, översvämningar, ras och skred ska tillåtas fortgå ostört. Det kan innebära att området periodvis kan komma att få en förändrad karaktär.
- Området ska präglas av naturlig hydrologi och naturliga grundvattennivåer som skapar markfuktighet och rörligt markvatten
- Typiska arter ska ha stabila eller ökande populationer.
- Främmande arter ska inte utgöra ett hot mot områdets naturvärden.
- Arealen fjällbjörkskog och fjällhedar ska vara minst 203 ha.

Skötselåtgärder

Fri utveckling

Skötselområdet ska huvudsakligen utvecklas fritt genom naturliga processer.

Främmande arter

Främmande arter som utgör ett hot mot områdets naturvärden bör tas bort

4.3 Skötselområde 3: Våtmarker (166 ha)

Beskrivning

Skötselområdet består av myrar med en i huvudsak ostörd hydrologi. Det finns både trädbevuxna myrar samt öppna myrtyper. Delar av myrarna i Saksensjönområdet har i äldre tider slåttrats och är till viss del hydrologiskt påverkade av diken och körspår från terrängfordon.

Datum

2024-04-30

Diarienummer

511-9502-2014

Den karaktäristiska vegetationen och strukturerna är en förutsättning för många av arterna som har sin livsmiljö på våtmarkerna. Det innebär att skötselområdets naturtyper kan skadas av förändringar i hydrologin, t.ex. dikning samt ändrad hydrokemi, t.ex. till följd av spridning av kalk och gödningsämnen eller näringsläckage från avverkningar på närliggande fastmark.

Bevarandemål

- Skötselområdet ska huvudsakligen bestå av fysiskt och hydrologiskt intakta våtmarker.
- I området ska det finnas olika naturligt förekommande naturmiljöer med de strukturer, vegetationstyper och arter som hör till dessa naturmiljöer.
- De hydrologiska- och hydrokemiska förhållandena ska vara opåverkade. Hydrologin ska vara ostörd och det ska inte finnas några avvattande eller tillrinnande diken eller körspår som medför negativ påverkan. Grundvattenytan ska variera naturligt och vara hög under större delen av året.
- Skötselområdet ska präglas av naturliga ekologiska och hydrologiska processer såsom nederbörd, grundvattenflöden och översvämningar.
- Typiska arter ska ha stabila eller ökande populationer inom området.
- Främmande arter ska inte utgöra ett hot mot områdets naturvärden.
- Arealen våtmarker ska vara minst 166 ha.

Skötselåtgärder

Fri utveckling:

Våtmarkerna ska i huvudsak lämnas för fri utveckling där de naturliga processerna tillåts fortgå ostört.

Främmande arter:

Främmande arter som utgör ett hot mot områdets naturvärden bör tas bort

Hydrologisk återställning:

Där diken eller annan tidigare markavvattning påverkar områdets naturvärden negativt kan en återställning av hydrologin genomföras. Träd som kommit upp till följd av dikningar får avverkas och tas bort. Det ska också vara möjligt att avverka träd för att kunna genomföra hydrologisk återställning inom skötselområdet. Träd som kapas kan lämnas i naturreservatet eller forslas bort.

Datum
2024-04-30

Diarienummer
511-9502-2014

4.4 Skötselområde 4: Sjöar och vattendrag (671 ha)

Beskrivning

Skötselområdet omfattar alla bäckar och sjöar i de tillkommande delarna och dessa vattenmiljöers svämplan (dvs den yta som påverkas av återkommande översvämningar). Den största sjön och bäcken i området är Saksensjön respektive Rissjöbäcken men i området finns en mängd mindre vattendrag och tjärnar. Även en del av Bergsjön ingår i reservatet. Det finns ingen känd påverkan på vattenmiljöerna i området.

Vattnen i Saksensjöområdet ligger inom Vojmåns övre lopp. Vojmåns övre lopp är utpekade som ett nationellt särskilt värdefullt vatten. Följande fiskarter finns i Saksensjön, öring, röding, mört och elritsa. I nedströms liggande Bergsjön finns öring, röding, harr, lake och elritsa.

I Stökenområdet ingår ett flertal mindre bäckar som rinner nerför bergssluttningen samt en mindre tjärn. Vattenmiljöerna förefaller vara opåverkade.

Bevarandemål

- Skötselområdets sjöar och vattendrag ska ha en naturlig hydrologi och vattenkemi.
- Skötselområdets sjöar och vattendrag inklusive svämplan ska präglas av naturliga processer med de strukturer och artsamhällen som hör till naturtyperna. Naturliga erosions- och sedimentationsprocesser ska tillåtas fortgå ostört och forma strukturer och livsmiljöer.
- Vattenkvaliteten ska vara god med försumbar påverkan av mänskliga faktorer, t.ex. övergödande, försurande och grumlande ämnen. Det ska inte förekomma gödsling, kalkning eller dikning
- Vattenlevande organismer ska ha fria vandringsvägar.
- Typiska arter ska ha stabila eller ökande populationer inom området.
- Främmande arter eller stammar ska inte utgöra ett hot mot områdets naturvärden.
- Arealen sjöar och vattendrag ska vara minst 671 ha.

Datum
2024-04-30

Diarienummer
511-9502-2014

Skötselåtgärder

Fri utveckling

Skötselområdet ska huvudsakligen utvecklas fritt genom naturliga processer.

Främmande arter

Främmande arter som utgör ett hot mot områdets naturvärden bör tas bort.

Hydrologisk restaurering

Där vattenmiljön påverkats negativt av exempelvis flottningsåtgärder kan restaurering för återställning av hydrologin genomföras.

5 Skötsel för friluftsliv

För reservatets skötsel för friluftsliv redovisas här mål som beskriver vilket tillstånd som ska bevaras eller uppnås och därmed ge en tydlig bild av hur reservatets syfte ska tillgodoses. Här redovisas också skötselåtgärder som kan behöva vidtas i området för att syftet med naturreservatet ska kunna uppnås och som kan genomföras av Länsstyrelsen, som förvaltare av reservatet, i enlighet med reservatets föreskrifter.

Beskrivning

Naturreservatet har betydelse för friluftslivet genom möjligheten till att uppleva förhållandevis opåverkad natur med stark vildmarkskänsla och att nyttja området till exempelvis vandring, skid- och skoterutflykter, fiske, jakt och bär och svamplockning.

De utökade delarna ligger i väglöst land och nås lättast genom att vandra, köra skoter eller åka skidor. I Saksensjöområdet finns en skoterled och det är cirka fyra kilometer från Kittelfjäll med skoter. Naturreservatet är en utökning av Marsfjällets naturreservat och ett fint komplement till de redan skyddade delarna där.

Mål för friluftsliv

- Det övergripande målet för friluftslivet är att reservatet ska vara tillgängligt för naturupplevelser, rekreation och naturstudier utifrån sina befintliga förutsättningar.

Datum

2024-04-30

Diarienummer

511-9502-2014

- Det ska vara möjligt att på olika sätt få information om naturreservatets upplevelsevärden inför och under besök i området. Informationen ska också bidra till att syftet med områdesskyddet uppnås.
- Områdets entré och friluftslivsanordningar ska vara i gott skick och underlätta för besökare att uppleva området.
- Reservatets intressanta naturmiljöer och arter ska kunna besökas utan att skada dem.

Åtgärder för friluftsliv

- Informationsskyltar för de tillkommande delarna ska samordnas med övrig informationsskyltning för Marsfjällets naturreservat. De befintliga informationsskyltarna ska uppdateras för att omfatta Marsfjällets naturreservat med uppdaterad gräns. De befintliga informationsskyltarna i Kittelfjäll och Marsliden bör uppdateras med utökad information om Stöken och Saksensjön.
- Uppdaterad information Marsfjällets naturreservat inklusive de tillkommande delarna, på Länsstyrelsens webb, via appar och andra tekniska lösningar publiceras utifrån tillgängliga resurser och prioriteringar tillsammans med information om andra naturreservat i länet.
- Om besökare påverkar reservatets upplevelsevärden eller värdefulla naturmiljöer och arter negativt, t.ex. genom markslitage, kan åtgärder för att minska påverkan genomföras.

6 Övriga anordningar

I naturreservatet finns anläggningar som inte kommer att förvaltas inom ramen för naturreservatets skötsel. Underhåll och övriga förvaltningsåtaganden är tillåtet i enlighet med reservatets föreskrifter. Detta ansvarar andra aktörer för, se också bilagorna 2a och 2b. Det gäller bland annat:

- Skoterleden sträckning från Saksensjön och vidare mot Dikanäs/Grönfjäll. Länsstyrelsen förvaltar skoterleden fram till Saksensjön från Kittelfjäll. Utökningarna omfattas inte av det regleringsområde som gäller i stora delar av det befintliga naturreservatet Marsfjället som innebär ett förbud mot skoterkörning utanför befintliga leder.
- Stugor, båthus, bryggor och andra anläggningar som finns spridda i hela naturreservatet.

Datum
2024-04-30

Diarienummer
511-9502-2014

För planerat underhåll av anläggningarna inom de tillkommande delarna krävs Länsstyrelsens tillstånd för körning med motorfordon på barmark. Om anläggningarna inte längre nyttjas ska ägarna ta bort dem på egen bekostnad och efter samråd med Länsstyrelsen så långt det är möjligt återställa områdena till naturligt tillstånd.

7 Nyttjanderätter

Jakt och fiske får bedrivas av jakt- och fiskerättsinnehavare enligt gällande lagstiftning och i enlighet med gällande reservatsföreskrifter. Jaktorn får uppföras och befintliga sikt- och skjutgator får röjas enligt reservatets föreskrifter.

Renskötsel får bedrivas i naturreservatet enligt gällande lagstiftning.

8 Samråd angående renskötsel

Samråd mellan Länsstyrelsen och berörd sameby ska genomföras inför kommande skötselåtgärder i området som kan medföra påverkan på renskötseln. Båda parter ska kunna ta initiativ till samråd.

9 Utmärkning av gränser

Reservatet ska hållas väl utmärkt enligt svensk standard och Naturvårds-verkets anvisningar. Gränserna bör ses över vart 10:e år och målas om vid behov.

10 Uppföljning och tillsyn

Tillsynen av naturreservatet utförs av naturvårdsförvaltaren i enlighet med Naturvårdsverkets riktlinjer. Tillsynen innefattar besiktning av att reservatets föreskrifter efterlevs.

Dessutom ska naturvårdsförvaltaren följa upp utmärkningar, skyltar och friluftsanordningar inom reservatet samt naturtyper och arter. Naturvårdsförvaltaren kan utse annan part att genomföra uppföljningen av anläggningar för friluftslivet samt naturtyper och arter. Brister och fel ska dokumenteras och åtgärdas.

Tillsynen och uppföljningen av reservatet kommer tillsammans att utgöra ett underlag för en eventuell revidering av skötselplanen.

Datum
2024-04-30

Diarienummer
511-9502-2014

10.1 Uppföljning av skötselåtgärder

I samband med att skötselåtgärder utförs ska utgångsläget innan åtgärden, tidpunkt för åtgärd, åtgärdens omfattning och utförande samt uppnått resultat dokumenteras för att möjliggöra en långsiktig uppföljning.

10.2 Uppföljning av bevarandemål

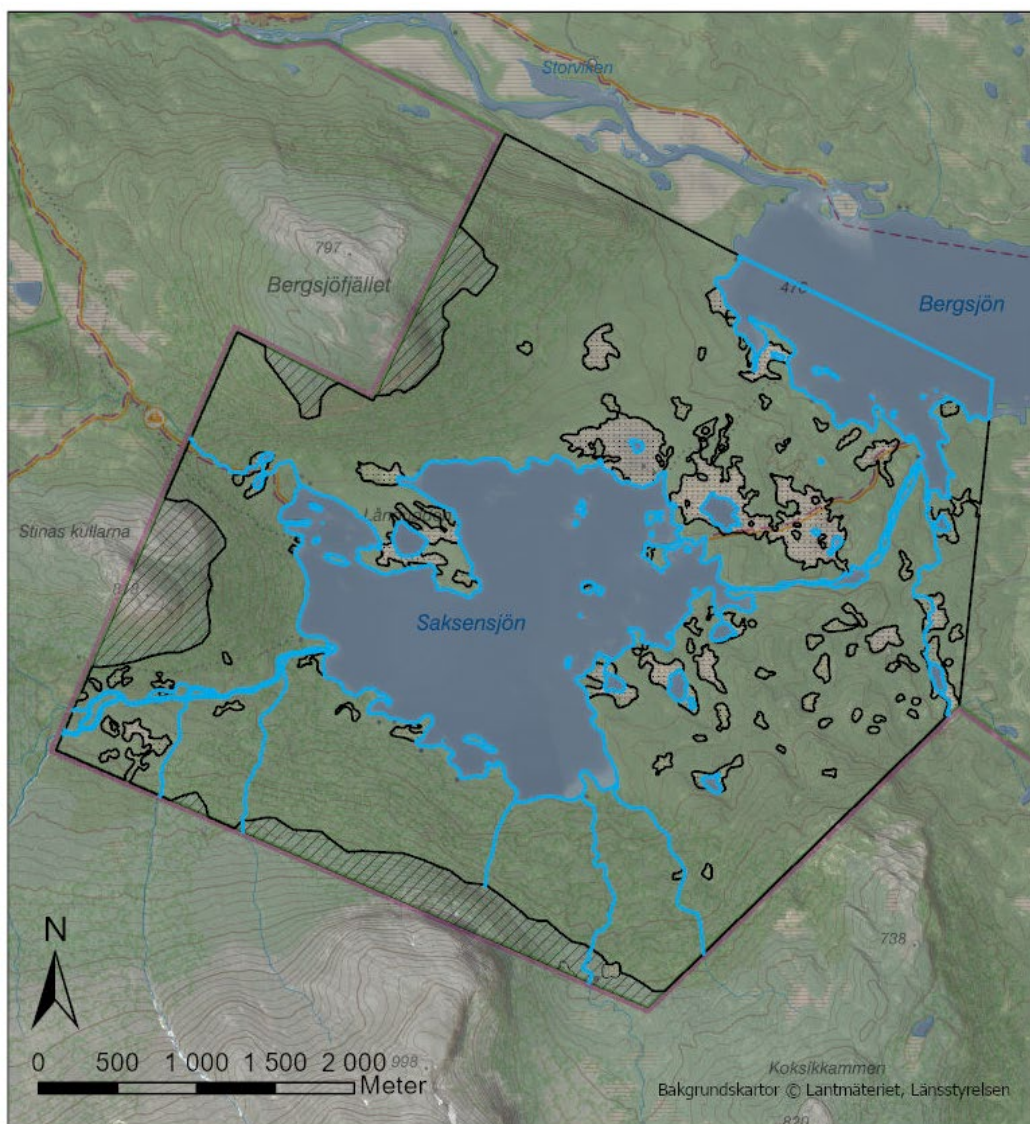
Naturresevatets bevarandemål ska följas upp enligt fastställda metoder för uppföljning av skyddad natur. Uppföljningen kommer att ske utifrån reservatets skötselområden (bilaga 1) och enligt indelningen i naturtyper för basinventering av skyddad natur.

Bilagor

- 1a. Karta över skötselområden, utökning Saksensjön
- 1b. Karta över skötselområden, utökning Stöken
- 2a. Karta över anläggningar och besöksmål, utökning Saksensjön
- 2b. Karta över anläggningar och besöksmål, utökning Stöken

Datum
2024-04-30Diarienummer
511-9502-2014

Bilaga 1a

Skötselområden

- 1. Granskog med huvudsakligen fri utveckling
- 2. Fjällbjörkskog och fjällhed med huvudsakligen fri utveckling
- 3. Våtmark med fri utveckling, möjlighet till hydrologisk återställning
- 4. Sjöar och vattendrag med huvudsakligen fri utveckling
- Naturreservat gräns

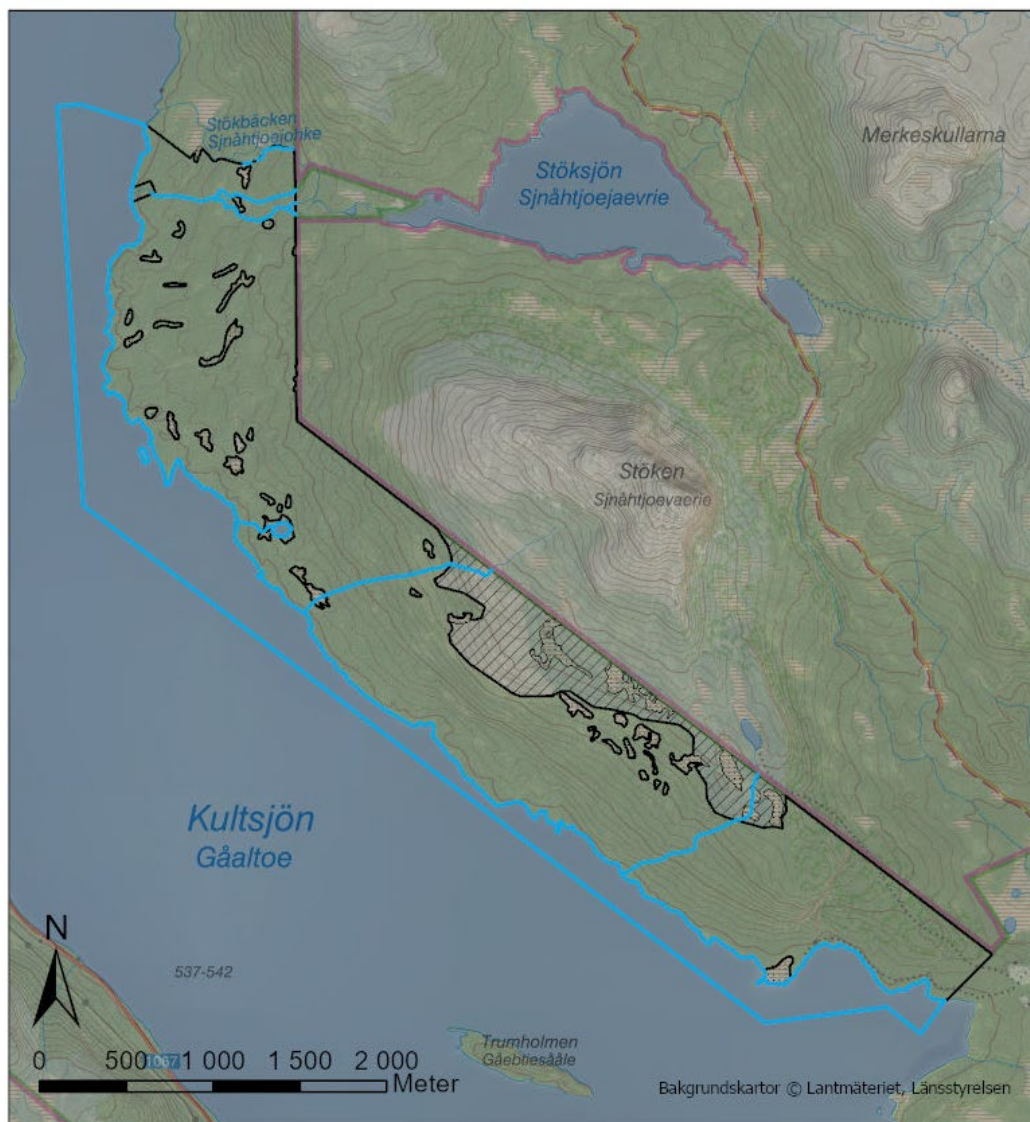
Länsstyrelsen
Västerbotten

Karta över skötselområden för Marsfjällets naturreservat, utökning Saksensjön

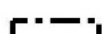
Datum
2024-04-30

Diarienummer
511-9502-2014

Bilaga 1b

Skötselområden

- 1. Granskog med huvudsakligen fri utveckling
- 2. Fjällbjörkskog och fjällhed med huvudsakligen fri utveckling
- 3. Våtmark med fri utveckling, möjlighet till hydrologisk återställning
- 4. Sjöar och vattendrag med huvudsakligen fri utveckling
- Naturreservat gräns

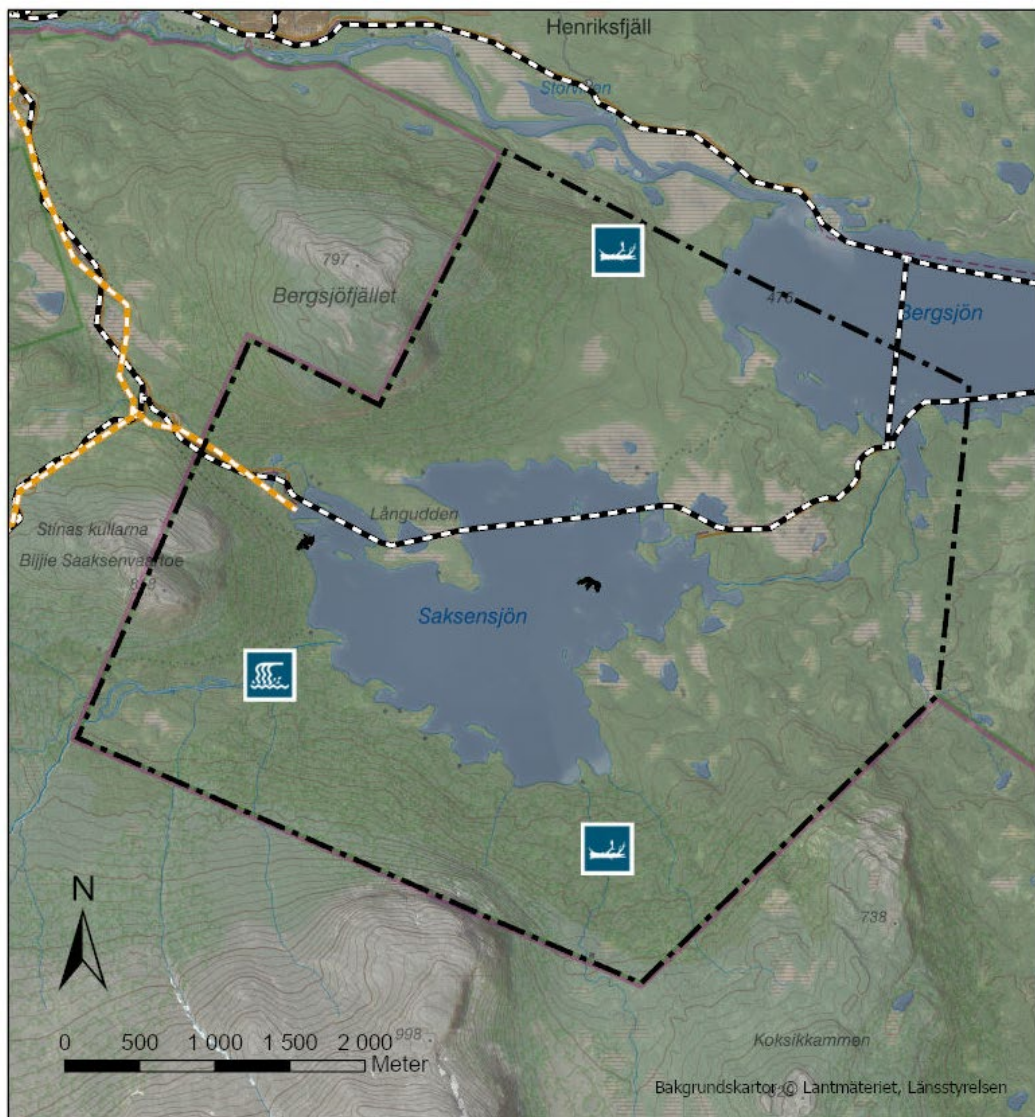

Länsstyrelsen
Västerbotten

Karta över skötselområden för Marsfjällets naturreservat, utökning Stöken

Datum
2024-04-30Diarienummer
511-9502-2014

Bilaga 2a

Besöksmål:

Vattenfallet i Rissjöbäcken

Urskogarna på Girifjällets sluttningar och i områdets nordligaste del

Anläggningar:

Skoterled, förvaltas av Länsstyrelsen

Skoterled, förvaltas inte av Länsstyrelsen

Naturreservat gräns

Länsstyrelsen
Västerbotten

Karta över anläggningar och besöksmål, utökning Saksensjön

Datum
2024-04-30Diarienummer
511-9502-2014

Bilaga 2b

Besöksmål:

Urskogen på Stökens sydvästsluttning

Naturreservat gräns

Länsstyrelsen
Västerbotten

Karta över anläggningar och besöksmål, utökning Stöken